

2020-03-02

Justitiedepartementet
EU-enheten

EU-nämnden
Riksdagen

Kopia: Justitieutskottet
Kopia: Socialförsäkringsutskottet
Kopia: Civilutskottet
Kopia: Konstitutionsutskottet

Kommenterad dagordning för rådets möte för rättsliga och inrikes frågor (RIF) den 13 mars 2020.

RÄTTSLIGA OCH INRIKES FRÅGOR

1. Godkännande av dagordningen (*Sr Johansson, Sr Damberg*)

Se bifogad preliminär dagordning.

2. (ev.) Godkännande av A-punkterna (*Sr Johansson, Sr Damberg*)

a) Lista över icke lagstiftande verksamhet

b) Lista över lagstiftande verksamhet (Offentlig överläggning i enlighet med artikel 16.8 i fördraget om Europeiska unionen)

Lagstiftningsöverläggningar

3. Övriga frågor (*Sr Johansson/Sr Damberg*)

Aktuella lagstiftningsförslag

Ävsikten med behandlingen i rådet

Information från ordförandeskapet

Icke lagstiftande verksamhet

4. De strategiska riktlinjerna för RIF-området (Sr Jobansson/Sr Damberg)

Diskussion/godkännande

Avsikten med behandlingen i rådet

Godkännande av de strategiska riktlinjerna

Ange hur ärendet ska behandlas vid aktuellt rådsmöte

Godkännande av strategiska riktlinjer på rättsliga och inrikes området samt diskussion om genomförandet av de strategiska riktlinjerna.

Dokument:

Det har ännu inte presenterats något dokument för behandlingen i rådet.

Tidigare dokument: 6181/20

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: -

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott: -

Bakgrund

I juni 2019 antog Europeiska rådet den strategiska agendan. Den strategiska agendan ger vägledning för de kommande fem åren i ett antal frågor kopplat till bland annat rättsliga och inrikes frågor. För att underlätta genomförandet av den strategiska agendan har det kroatiska ordförandeskapet tagit fram utkast till strategiska riktlinjer på det rättsliga och inrikes området. Utkastet till riktlinjer har tagit form efter förberedelsearbete under de rumänska och finska ordförandeskapen, flera framåtblickande diskussioner hölls vid rådsmötena 2019.

Riktlinjerna omfattar hela RIF-området och är uppdelade efter fyra huvudrubriker 1) Värderingar och rättsstatens principer 2) Ömsesidigt förtroende 3) Ett Europa, ett område och 4) Hantera ny teknik och artificiell intelligens.

Den rättsliga grunden för de strategiska riktlinjerna finns i artikel 68 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Av artikeln framgår att Europeiska rådet ska fastställa riktlinjer för lagstiftningsprogrammet och den operativa programplaneringen på området med frihet, säkerhet och rättvisa

Riktlinjerna kommer att diskuteras och förväntas godkännas på RIF-rådet den 13 mars. Riktlinjerna kommer sedan att införlivas i Europeiska rådets slutsatser i slutet av mars.

Svensk ståndpunkt

Regeringen ställer sig bakom att de strategiska riktlinjerna antas. Regeringen välkomnar att de strategiska riktlinjerna fokuserar på genomförandet av den strategiska agendan.

Regeringen välkomnar särskilt att riktlinjerna fastställer att RIF-rådet, inom dess kompetens, bör föra diskussioner om rättsstatens principer.

Regeringen välkomnar vidare att riktlinjerna betonar vikten av ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna som en förutsättning för ömsesidigt erkännande.

Regeringen anser att fokus bör ligga på att genomföra antagna rättsakter. Nya förslag ska bygga på ett tydligt mervärde för medborgarna.

Regeringen är positiv till att kommissionen ska presentera en ny migrations- och asylpakt.

EU bör ta ett helhetsgrepp om den interna och externa dimensionen av migrationsfrågan. Kontrollen över vilka som reser in över de yttre gränserna måste förbättras samtidigt som rätten att söka asyl upprätthålls. Vi välkomnar att riktlinjerna lyfter fram lagliga vägar, till exempel vidarebosättning. Vidarebosättning som laglig väg för skyddsbehövande måste öka såväl i EU som globalt. Det är också nödvändigt att fortsatt fokusera på ett bättre återvändande.

EU bör vidare verka för långsiktiga migrationsdialoger med prioriterade tredjeländer för att motverka grundorsaker till ofrivillig migration samt stärka ursprungs- och transitländerns egen kapacitet att hantera alla aspekter av migration inklusive bekämpning av människosmuggling.

Kampen mot organiserad brottslighet och terrorism kräver gränsöverskridande åtgärder. Regeringen välkomnar att riktlinjerna lyfter fram vikten av en integrerad ansats på säkerhetsområdet. Det är viktigt att samarbetet mellan medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter utvecklas liksom samarbetet mellan dem, EU:s byråer och andra relevanta myndigheter.

Regeringen välkomnar också att riktlinjerna innehåller skrivningar om hur ny teknik skapar möjligheter och utmaningar. Regeringen anser att en framtida EU-rättsakt om datalagring för brottsbekämpande ändamål är viktig i detta sammanhang. En ny reglering ska vara förenlig med grundläggande rättigheter, särskilt rätten till respekt för privat- och familjelivet samt skyddet för personuppgifter, samt innefatta adekvata rättssäkerhetsgarantier.

5. Inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten (EPPO) (Sr Damberg)

Lägesrapport

Avsikten med behandlingen i rådet

Lägesrapport

Dokument:

Det har ännu inte presenterats något dokument för behandlingen i rådet.

Tidigare dokument:

- KOM (2013) 534 Förslag till förordning om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten
- Faktapromemoria 2013/14:FPM10.

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden:

4 oktober 2013, 28 februari 2014, 28 maj 2014, 3 oktober 2014, 6 mars 2015, 12 juni 2015, 2 oktober 2015, 27 november 2015, 4 mars 2016, 3 juni 2016, 7 oktober 2016, 8 mars 2017, 2 juni 2017, 6 oktober 2017, 2 mars 2018, 1 juni 2018, 5 oktober 2018, 30 november 2018, 1 mars 2019, 29 maj 2019, 4 oktober 2019 och 29 november 2019.

Tidigare behandlad vid överläggning med, eller information till, riksdagsutskott:

14 februari 2013 (info. JuU), 3 oktober 2013 (info. JuU), 27 februari 2014 (info. JuU), 25 mars 2014 (överläggning JuU), 25 maj 2014 (info. JuU), oktober 2014 (skriftlig info. JuU), 12 februari 2015 (info. JuU), 7 maj 2015 (överläggning JuU), 9 juni 2015 (info. KU), 11 juni 2015 (info. JuU), 1 oktober 2015 (info. JuU), 26 november 2015 (info. JuU), 2 februari 2016 (info. JuU), 3 mars 2016 (info. JuU), 4 oktober 2016 (info. JuU), 10 november 2016 (överläggning JuU), 1 juni 2017 (info. JuU), 3 oktober 2017 (info. JuU), 1 mars 2018 (info. JuU), 31 maj 2018 (info. JuU), 4 oktober 2018 (info. JuU), 29 november 2018 (info. JuU), 28 februari 2019 (info. JuU), 28 maj 2019 (info. JuU), 3 oktober 2019 (info. JuU), 28 november 2019 (info. JuU) och 17 december 2019 (överläggning JuU).

Bakgrund

Förordningen om inrättandet av Eppo antogs vid RIF-rådet i oktober 2017. Med undantag för de medlemsstater som valt att på olika sätt stå utanför det straffrättsliga samarbetet – dvs. Danmark och Irland – har i dagsläget samtliga medlemsstater förutom Ungern, Polen och Sverige anslutit sig till Eppo. Medlemsstater som väljer att stå utanför Eppo-samarbetet har möjlighet att ansluta sig i efterhand.

Kommissionens avsikt är att Eppo ska vara operativ i november 2020. Ett antal juridiska och organisatoriska åtgärder behöver vidtas för att uppnå detta, exempelvis nominering av de europeiska åklagarna, framtagandet av ett ärendehanteringssystem och ombyggnationen av den byggnad där Eppo ska ha sitt säte. Arbetet med att inrätta Eppo har dock gått långsammare än planerat och vissa medlemsstater har uttryckt oro för tidplanen. Den europeiska chefsåklagaren Laura Codruța Kövesi utsågs i oktober 2019.

Regeringen står bakom ett svenskt deltagande i Eppo, vilket statsministern också framförde till riksdagen i EU-deklarationen den 13 november 2019. Den 14 november 2019 beslutade regeringen att tillsätta en utredning som ska analysera behovet av och föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som behövs för ett svenskt deltagande i Eppo. Uppdraget ska redovisas senast den 14 december 2020. Regeringen arbetar alltså med att se över de nationella förutsättningarna för att Sverige ska kunna ansluta sig till Eppo och avser att söka riksdagens stöd när regeringen har ett förslag i form av en proposition.

Efter överläggning i justitieutskottet den 17 december 2019 finns följande ståndpunkt: Sverige bör medverka till att beivra brott mot EU:s finansiella intressen, inklusive bedrägerier, penningtvätt, korruption och mutbrott som träffar EU:s budget. Regeringen vill därför inleda samtal med kommissionen, med ambitionen om ett framtida svenskt deltagande i Eppo.

Såsom ej deltagande har Sverige inte rösträtt i frågor om inrättandet av Eppo, men har ett intresse av att säkerställa att förhållandet mellan Eppo och icke deltagande medlemsstater regleras på ett effektivt sätt.

6. Digital Rättvisa: elektroniska bevis (*Sr Damberg*)

a) Förhandlingar om ett avtal mellan EU och USA om gränsöverskridande tillgång till elektroniska bevis

Information från Kommissionen

Avsikten med behandlingen i rådet
Information från kommissionen

Dokument:

Det har ännu inte presenterats något dokument för behandlingen i rådet.

Tidigare dokument: 9114/19, 9116/19, 6569/19, 6102/2019, 6102/2019 ADD 1, 9418/2018 och Fakta-PM (2017/18:FPM88).

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: 1 juni 2018, 5 oktober 2018, 30 november 2018, 1 mars 2019, 29 maj 2019, 4 oktober 2019 och 29 november 2019.

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott: information till justitieutskottet den 31 maj 2018, 4 oktober 2018, 29 november 2018, 28 februari 2019, 28 maj 2019, 3 oktober 2019 och 28 november 2019.

Bakgrund

Rådet beslutade om allmän inriktning avseende kommissionens förslag till en förordning om e-bevisning respektive ett direktiv om juridiska representanter i december 2018 respektive mars 2019. Treparsamtalen med Europaparlamentet förväntas inledas under våren 2020.

En fråga som aktualiserades under förhandlingarna om förordningen är hur man ska hantera de motstridiga skyldigheter som kan uppstå för vissa tjänsteleverantörer med hänsyn till att de kan vara underkastade såväl EU-rätten som tredjelands lag, främst amerikansk sådan. En tjänsteleverantör som är etablerad i exempelvis USA, men erbjuder

sina tjänster inom unionen, och som mottar en begäran om utlämnande av uppgifter enligt förslaget till förordning kan vara förhindrad att lämna ut dessa med hänsyn till amerikansk lagstiftning. Vidare har USA antagit en lag (den s.k. US Cloud Act) som innebär att amerikanska tjänsteleverantörer i regel ska vara skyldiga att följa en begäran från amerikanska myndigheter att lämna ut uppgifter, oavsett var sådana uppgifter finns lagrade. Detta kan komma i konflikt med europeiska regler om bl.a. dataskydd. Samtidigt ger den amerikanska lagen möjligheter att ingå bilaterala avtal med andra stater om bl.a. under vilka villkor myndigheter i andra stater får begära ut elektronisk bevisning direkt från företag i USA. Den amerikanska lagstiftningen kan således påverka möjligheterna att få tillgång till elektronisk bevisning för de brottsbekämpande myndigheterna i EU.

Mot den bakgrunden beslutade medlemsstaterna vid RIF-rådet den 6 juni 2019 att ge kommissionen i uppgift att förhandla fram ett EU-gemensamt avtal med USA på detta område. Enligt mandatet ska de övergripande målen med förhandlingarna med USA vara att säkerställa att den slutliga utformningen av avtalet tar itu med de lagkonflikter som kan uppstå, att skyddet för bl.a. grundläggande fri- och rättigheter och dataskydd upprätthålls samt att avtalet återspeglar och är förenligt med den slutliga utformningen av e-bevisningslagstiftningen inom EU.

De officiella förhandlingarna mellan EU och USA har precis kommit igång och några konkreta resultat från förhandlingarna finns således ännu inte att rapportera. I enlighet med det förhandlingsmandat som medlemsstaterna gett till kommissionen så kommer förhandlingarna att föras i nära samråd med medlemsstaterna genom bl.a. möten och återrapportering.

b) Förhandlingar om ett andra tilläggsprotokoll till konventionen om IT-brottslighet *Information från Kommissionen*

Avsikten med behandlingen i rådet
Information från kommissionen

Dokument:

Det har ännu inte presenterats något dokument för behandlingen i rådet.

Tidigare dokument: 9114/19, 9116/19, 6569/19, 6102/2019, 6102/2019 ADD 1, 9418/2018 och Fakta-PM (2017/18:FPM88).

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: 1 juni 2018, 5 oktober 2018, 30 november 2018, 1 mars 2019, 29 maj 2019, 4 oktober 2019 och 29 november 2019.

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott: information till justitieutskottet den 31 maj 2018, 4 oktober 2018, 29 november 2018, 28 februari 2019, 28 maj 2019, 3 oktober 2019 och 28 november 2019.

Bakgrund

Rådet beslutade om allmän inriktning avseende kommissionens förslag till en förordning om e-bevisning respektive ett direktiv om juridiska representanter i december 2018 respektive mars 2019. Treparsamtalen med Europaparlamentet förväntas inledas under våren 2020.

Parallellt med förhandlingar om tillgång till e-bevisning inom EU pågår sedan ett par år tillbaka ett arbete inom Europarådet med att ta fram ett andra tilläggsprotokoll till den s.k. Budapestkonventionen (Europarådets konvention om it-brottslighet), där bl.a. ungefär samma frågor är tänkta att regleras som i EU-förordningen. Eftersom Sverige ännu inte har tillträtt konventionen (eller det första tilläggsprotokollet) får vi enbart delta i förhandlingarna som observatörer.

Vid RIF-rådet den 6 juni 2019 beslutade medlemsstaterna att ge kommissionen ett mandat att förhandla på EU:s vägnar i Europarådets förhandlingar beträffande det andra tilläggsprotokollet. Enligt mandatet är det övergripande målet för förhandlingsarbetet att säkerställa att tilläggsprotokollet stämmer överens med EU-lagstiftningen särskilt vad gäller utredningsbefogenheter som beviljas parter utanför EU, säkerställa respekten för bl.a. grundläggande fri- och rättigheter, samt vara förenligt med förslaget till förordning om e-bevisning i dess slutliga antagna form. Det anges särskilt att EU inte bör motsätta sig att det i det andra tilläggsprotokollet införs ytterligare skyddsåtgärder och skäl för avslag än i förslaget till förordning om e-bevisning.

EU är inte part till konventionen och har precis som Sverige endast observatörsstatus och saknar rösträtt. De enskilda medlemsstaterna kommer därför att behöva ratificera tilläggsprotokollet för att bli bundna av det.

Ett relativt aktivt förhandlingsarbete pågår just nu av det andra tilläggsprotokollet inom Europarådet. Förhandlingarna av detta är planerade att pågå fram till slutet av 2020.

c) Systemet för digitalt utbyte av elektroniska bevis

Information från kommissionen/lägesrapport

Avsikten med behandlingen i rådet:

Information från kommissionen / lägesrapport.

Dokument:

Det har ännu inte presenterats något dokument för behandlingen i rådet.

Tidigare dokument: -

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: -

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott: -

Bakgrund

Rådet antog den 9 juni 2016 slutsatser om förbättrad straffrätt i cyberrymden. I rådslutsatserna uppmanas kommissionen att i samarbete med bl.a. medlemsstaterna ta fram ett förslag till en teknisk lösning som gör det möjligt att genom en säker online-portal överföra förfrågningar och svar avseende bistånd med inhämtande av digital bevisning inom EU.

Kommissionen kommer att presentera den tekniska lösningen för digitalt utbyte av bevis, det s.k. **e-Evidence Digital Exchange System (EDES)**, som lanserades i december 2019. Syftet med EDES är att digitalt kunna utbyta bevisning mellan behöriga myndigheter i och utanför EU:s medlemsstater inom ramen för europeisk utredningsorder (EIO) och konventionen om ömsesidig rättslig hjälp (MLA) på ett tillförlitligt, säkert och godtagbart sätt.

EDES kommer i ett första steg användas för att överföra EIO samt frågor och svar om bistånd med att hämta in digital bevisning inom EU. På sikt ska funktionaliteten utökas till att även omfatta att utbyta digitalt bevismaterial.

Kommissionen ansvarar för EDES och ett lagringssystem. Varje medlemsstat ansvarar i sin tur för att införa den tekniska lösningen som gör det möjligt att ansluta till portalen. Överföringen kommer att ske med hjälp av den säkra transportförbindelsen e-CODEX som några MS har utvecklat inom ramen för samarbetet på e-juridikområdet.

Åklagarmyndigheten i Sverige har fått i uppdrag att ansluta sig till den gemensamma portalen. Avsikten är att åklagare i Sverige ska börja utbyta information om bevisning från den 1 januari 2021. Åklagarmyndigheten har anslutit sig till ett gemensamt införandeprojekt (EXEC2) och har ansökt om EU-finansiering för implementeringsarbetet tillsammans med Österrike och några andra medlemsstater.

Kommissionens mål är att användningen av EDES gradvis ska utökas till att omfatta alla instrument på det civil- och straffrättsliga området. Som exempel på nästa steg har Kommissionen nämnt europeisk arresteringsorder (EAW), rådets rambeslut 909 om brottmålsdomar med fängelsestraff och europeiskt beslut om kvarstad på bankmedel (EAPO).

7. Utlämning av EU-medborgare till tredjeländer (*Sr Damberg*)

Diskussion

Avsikten med behandlingen i rådet

Diskussion

Dokument:

Det har ännu inte presenterats något dokument för behandlingen i rådet.

*Tidigare dokument: -**Bakgrund*

Frågan om utlämning av EU-medborgare har med kort varsel tagits upp som en diskussionspunkt vid RIF på initiativ från Lettland. Något dokument har dock i nuläget inte presenterats och det är därför oklart exakt vad som ska diskuteras.

Svensk ståndpunkt

Eftersom den exakta frågeformuleringen ännu inte är känd kommer den preliminära svenska ståndpunkten presenteras senare.

8. Övriga frågor (*Sr Johansson/Sr Damberg*)

a) Uppdatering om det förberedande arbetet med att upprätta en europeisk rättsstatsmekanism

*Information från kommissionen**Avsikten med behandlingen i rådet:*

Information från kommissionen

Bakgrund:

Kommissionen avser att upprätta en övergripande europeisk rättsstatsmekanism (*European rule of law mechanism*) som omfattar alla medlemsstater och som inkluderar en årlig rapport om rättsstatsprincipen. Syftet med mekanismen är att på ett objektivt sätt öka förståelsen mellan medlemsstaterna, identifiera risker, utarbeta lösningar och se rättsstatsfrågorna i sin kontext. Vid RIF-rådets möte den 13 mars kommer kommissionen att informera rådet om arbetet med den europeiska rättsstatsmekanismen.